

Resultaatgericht regeren

*Van landsbestuurders wordt verwacht dat ze resultaatgericht handelen om de belangen van de samenleving te behartigen en gestelde doelen te bereiken. In een rechtsstaat moet dat natuurlijk binnen de grenzen van de wet. Of laten resultaatgerichte landsbestuurders zich daardoor niet hinderen? Op **Science Guide** (7/5/2008) stel ik deze vraag in vier casussen aan de orde.¹ Hieronder presenteer ik nog drie andere casussen, en vervolgens geef ik de bronvermeldingen.*

Casus 5: de 1040-urennorm

Staatssecretaris Van Bijsterveldt heeft zich tot doel gesteld de naleving van de wettelijke norm voor de lestijd in het voortgezet onderwijs (1040 uur per jaar) strak te handhaven. Zij stuurde de Onderwijsinspectie erop af om de naleving te controleren en zo nodig proces verbaal op te maken. Scholen trachtten dit onheil af te wenden door leerlingen tijdens tussen-uren 'op te hokken', zonder ze les of begeleiding te geven. Leerlingen protesteerden heftig, maar de staatssecretaris gedoogde deze schijnvertoning en verzuimde de Onderwijsinspectie op te dragen deze scholen eveneens aan te pakken. Het beoogde resultaat werd zonder scrupules bij de scholen afgedwongen, ook al leidde dat ertoe dat deze op hun beurt aan hun leerlingen ernstige schade toebrachten (zinloze vrijheidsberoving door oneigenlijk gebruik van de leerplichtwet). Het politieke doel heiligde alle middelen.

Casus 6: discriminatie op nationaliteit

September 2007 kregen de universiteits- en hogeschoolbesturen een brief van het ministerie met het verzoek (of de opdracht?) 'grote terughoudendheid te betrachten bij het uitnodigen van Iraniërs en alert te zijn op Iraniërs die reeds in Nederland een studie volgen' opdat Nederland zich niet eraan schuldig maakt 'gespecialiseerde vorming of opleiding aan Iraanse onderdanen te verstrekken, die bijdraagt aan proliferatiegevoelige activiteiten van Iran en aan de ontwikkeling van systemen voor de overbrenging van kernwapens.' De instellingsbesturen kregen dus het verzoek om iets te doen wat grondwettelijk verboden is: discriminatie op grond van nationaliteit. Het beoogde resultaat valt wellicht te billijken, maar in zijn resultaatgerichtheid kiest het ministerie een middel (uitlokking tot discriminatie) dat in strijd is met de grondwet. De rijksoverheid had moeten volstaan met de wettige middelen die haar ter beschikking staan: (a) zich door de instellingen laten inlichten over proliferatiegevoelige opleidingen, onderwijsseenheden en stageplekken, en (b) zelf beslissen over het toekennen of intrekken van visa, MVV's en (verlengde) verblijfsvergunningen.

Casus 7: de campagne tegen polarisatie en radicalisering

De rijksoverheid voert campagne tegen polarisatie en radicalisering. In dat verband vreest zij dat scholen op islamitische grondslag te weinig aan burgerschapsvorming doen. Maar hoe pak je dat aan? September vorig jaar heeft zij de Onderwijsinspectie (en de OCW-accountants!) opdracht gegeven een 'thema-onderzoek' uit te voeren naar het *islamitisch onderwijs*. En als men onregelmatigheden constateert, wordt de school onder verscherpt toezicht gesteld en eventueel zelfs naar het faillissement gedreven. Wat is er mis met zo'n categoriaal thema-onderzoek? Er zijn precedentes: er is ook wel eens een thema-onderzoek gehouden naar Vrije scholen, Iederwijs en Montessori, als ik me goed herinner. Maar daar ging het om scholen die een bijzondere onderwijsvisie aanhangen. In het gewraakte thema-onderzoek gaat het niet om een onderwijskundig thema, maar om een islamitische zuil. Dat riekt naar discriminatie op religieuze gronden. Het gevolg is dat vooral *islamitische* scholen onder verscherpt inspectietoezicht worden gesteld, terwijl er voldoende signalen zijn dat ook binnen *andere religieuze zuilen* grote risico's bestaan op het gebied van polarisatie en gebrek aan burgerschapsvorming. Te denken valt aan de orthodox-christelijke Scholen met de Bijbel, die het niet zo nauw nemen met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat (gelijke rechten tussen man en vrouw, respect voor de rechten van het kind, verdraagzaamheid tegen ketteren, ongelovigen, homoseksuele zondaars, etc.). In zijn resultaatgerichte ijver om de risico's van radicalisering bij moslimjongeren te identificeren en reduceren, kiest het ministerie een middel dat op gespannen voet staat met het grondwettelijke gelijkheidsbeginsel en met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

Bronvermeldingen:

Ad casus 1: de Nijmeegse B-in-5 regeling

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=56>

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=217>

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=346>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=354>

Ad casus 2: de taal- en rekentoets in de PABO

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=98>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=100>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=133>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=342>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=344>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=349>

Ad casus 3: discriminatie op seksuele geaardheid

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=35>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=135>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=261>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=299>

Ad casus 4: de sociale dienstplicht

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=109>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=180>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=215>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=359>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=364>

Ad casus 5: de 1040-urennorm

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=148>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=161>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=192>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=193>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=195>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=228>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=242>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=282>

Ad casus 6: discriminatie op nationaliteit

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=224>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=230>

**Ad casus 7: de campagne tegen
polarisatie en radicalisering**

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=129>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=145>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=307>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=332>
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=351>

Wes Holleman
weblog onderwijs 7-5-2008
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://www.scienceguide.nl/article.asp?articleid=105402#intro>